

Yttrande över remiss, Stärkt stöd till anhöriga Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)

Sammanfattning

Region Västernorrland har fått möjlighet att yttra sig över socialdepartementets remiss stärkt stöd till anhöriga.

Sammanfattningsvis instämmer regionen i förslagen som ges i utredningen och anser dem vara väl bearbetade och att syftet med att stärka anhörigas roll i hälso- och sjukvården är angeläget.

Då anhöriga finns i många delar av hälso- och sjukvården så har regionen valt att samlat belysa några utvalda delar i remissen, och dess skrivningar, trots att vi ser att det i verksamheterna kommer att kunna påverka hur man systematiskt arbetar med anhöriga som nyckelpersoner i vårdtillfället.

Regionen önskar avge yttranden kring några specifika förslag, dessa ses nedan.

Regionens yttrande

3.8 Bedömningar och förslag

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på hur stöd i form av en kontaktperson för anhöriga ska utformas och tillhandahållas. Avsikten med utredningens förslag är alltså att erbjuda anhöriga med ett särskilt behov ett mer individanpassat stöd i form av en anhörigkontakt.

Gällande förslaget om anhörigkontakt för vissa anhöriga så ser regionen att främst kommunerna berörs utifrån socialtjänstlagen men regionen ser en vinst i att det tydliggörs vad det behovsanpassade stödet ska bestå av. En hel del funktioner finns redan idag precis så som utredningen lyft, och hur dessa samspelar mellan olika

uppdrag hos respektive huvudman blir viktigt så att en tydlighet och en samverkan mellan olika roller involverade i vården, möjliggörs.

3.8.1 Avgränsning av vilken krets av anhöriga som omfattas av förslaget om anhörigkontakt

Regionen instämmer i att en sådan avgränsning inte är ändamålsenlig och riskerar dessutom att tränga undan reella behov om tillståndet inte faller inom ramen för omfattade sjukdomstillstånd. Det bör således vara behovsbaserat vilka anhöriga som kan dra nytta av möjligheten till anhörigkontakt.

3.8.4 Hälso- och sjukvården behöver bli bättre på att ha ett anhörigperspektiv, samt informera och involvera anhöriga

Regionen instämmer i utredningens bedömning om att hälso- och sjukvården behöver utveckla sina rutiner och arbetssätt för att än mer uppmärksamma och involvera anhöriga i verksamheternas utveckling och i det enskilda vårdtillfället. Regionen ser det som önskvärt med stöd från lämplig aktör gällande material i form av övergripande riktlinjer och utbildningsmaterial för medarbetare för att på ett mer kvalitetssäkrat sätt kunna jobba med frågorna regionövergripande.

3.8.5 Förslag för att möjliggöra kartläggning, uppföljning och utvärdering av stödet till anhöriga bör genomföras

Regionen bedömer att förutsättningarna för att kartlägga, följa upp och utvärdera anhörigstödet och anhörigas perspektiv bör vara klarlagda för möjlighet att skapa en nulägesbild med relevanta uppföljningsområden och mått. Regionen instämmer med utredningen i att Socialstyrelsens förslag kopplat till detta bör genomföras.

5.11.2 Hälso- och sjukvårdslagen förtydligas

Att förtydliga hälso- och sjukvårdslagen avseende ansvar för barn som anhöriga, både när det gäller att uppmärksamma, men också att erbjuda insatser, ser regionen som en möjlighet att med en tydlig utgångspunkt jobba med rutiner och riktlinjer som främjar personalens arbetssätt när det kommer till barn som anhöriga, där vårdgivaren bör ha ansvaret. Att lagen föreslås justeras till att även omfatta syskon ser regionen som ändamålsenligt och egentligen bara en förstärkning av det systematiska arbete som redan sker idag i regionens verksamheter som bedriver hälso- och sjukvård för svårt sjuka barn, där man även jobbar med att identifiera syskons behov.

5.11.3 Patientsäkerhetslagen ändras

Regionen instämmer i att ändringen i patientsäkerhetslagen blir relevant i förhållande till ny skrivning i HSL, samt att det är viktigt att tydliggöra att ansvaret fördelar sig på olika nivåer. Dels stärka vårdgivarens uppdrag att arbeta med systematik och riktlinjer, men också uppmärksamma personalens ansvar i det enskilda mötet med patient och barn som anhöriga.

5.11.4 Barn som anhöriga behöver omfattas av en nationell strategi

Precis som utredningen påtalar så ser vi en vikt av att en nationell strategi för barn som anhöriga finns. En sådan strategi ökar möjligheten för regionerna att arbeta likartat och systematiskt med sin ledning och styrning av verksamheter inom hälso- och sjukvård, samt med lokala rutiner och arbetssätt som främjar barn som anhöriga. Det är vidare önskvärt att en sådan strategi hänger ihop med andra strategier och nationella initiativ kopplat till barn, barns hälsa eller barns ohälsa.

5.11.5 Genomförandet av lagstiftningen avseende hälso-och sjukvården behöver följas upp nationellt

Regionen håller med om att för att få en så bra bild som möjligt av nuläget kring implementeringen av den befintliga hälso- och sjukvårdslagstiftningen och patientsäkerhetslagen gällande barn som anhöriga så bör en uppföljning av detta göras. En nulägesbild kan bidra till att fokus hamnar på rätt saker i ett stärkt arbete för barn som anhöriga.

5.11.7 Praktiskt stöd för tillämpning av lagstiftningen om barn som anhöriga inom hälso- och sjukvården

Regionen instämmer i förslaget att Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial för personal inom olika typer av verksamheter i hälso- och sjukvården i syfte att stödja implementering av lagstiftningen. Dock för en inventering av nuläget och en behovsanalys hos vårdgivarna vara startskottet för framtagandet av materialet. Precis som utredningen påtalar så kan det vara av vikt att det inte bara tas fram allmänna kunskapshöjande insatser utan att det också tas fram mer konkret stöd i hur lagstiftningen rent praktiskt kan tillämpas och förverkligas i verksamheterna.

5.11.11 Riktlinjer för hälso- och sjukvården behöver uppmärksamma och ta hänsyn till barn som anhöriga

Regionen instämmer i vikten av att nationellt framtagna kunskapsstöd har ett anhörigperspektiv och tydligt lyfter relevanta insatser som kan uppmärksamma den anhörige, inte minst när den anhörige är ett barn. Då många nationella kunskapsstöd är utgångspunkten för regionernas verksamhetsnära arbete så är det en lämplig arena för att uppmärksamma vårdgivarna om det ansvar som föreligger att uppmärksamma den anhörige, men kan även inrymma konkreta förslag på åtgärder som ett kliniskt stöd i mötet med familjen.

6.6 En informationsportal för anhöriga bör inrättas

Utredningen beskriver att en nationell informationsportal bör inrättas för att samla relevant information för anhöriga, vilken skulle kunna hållas av Inera och inrymmas på 1177. Det är relevant att nationellt samla relevant information för att bespara både tid och upplevelse av stress för den anhörige, samtidigt som det också skulle kunna spara tid för hälso- och sjukvården. Att samla informationen på 1177 ger även många möjligheter att på sikt koppla ihop relevant information med vårdpersonalens kunskapsstöd, patientens kunskapsstöd samt samordnad plan som redan finns eller på sikt utvecklas av Inera.

Konsekvenser av förslagen

Utredningen visar på ekonomiska konsekvenser för både kommun och region, något som regionen ser som viktigt att det beaktas i den statliga budgeten och att finansiering sker via denna. Nedan har regionen valt att yttra sig om vissa kostnadsdelar specifikt.

7.5.2 Ekonomiska konsekvenser för regioner

Precis som utredningen påtalar så finns det en kostnadsökning i relation till behov av ökad bemanning för att stärka regionens förmåga att tillgodose även barn som anhörigas behov i större utsträckning, något som är viktigt att staten finansierar enligt föreslagen modell.

7.8 En informationsportal för anhöriga

När det gäller den informationsportal som föreslås så ser regionen många fördelar med att en sådan tas fram, men ser också några viktiga aspekter för ett så resurseffektivt framtagande som möjligt. Dels bör man säkra hur sakkunnigresurser från bland annat regionerna används. Regionen bidrar redan idag med klinisk kompetens i många nationella grupperingar via socialstyrelse och det nationella systemet för

kunskapsstyrning. Dessa expertgrupperingar bör på något sätt nyttjas i ett framtagande av innehåll i en informationsportal, och en del av det redan framtagna materialet kan säkerligen användas för integrering i den föreslagna portalen. Detta skulle säkra sammanhanget och kvalitet på innehållet samt bidra till att nyttja sakkunniga på ett resurseffektivt sätt. Vidare ser vi att staten enligt utredningens förslag bör finansiera portalen, men att en noggrann konsekvensanalys behöver göras gällande hur föreslagen omfördelning av statliga medel slår ut mot de satsningar som idag finns inom äldreområdet samt folkhälsa och sjukvård.

REGION VÄSTERNORRLAND

Viktoria Jansson
Ordförande Hälso- och sjukvårdsnämnden

Maria Strandberg
Hälso- och sjukvårdsdirektör